

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

*ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ*

*ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ*

*Հետազոտության թեման՝ Ուսուցչի մասնակցությունը
հաստատության մեթոդախաղաղումների աշխատանքին*

Առարկան՝ մաթեմատիկա

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Լուսվարդ Մարտիրոսյան

*Ուսումնական հաստատություն՝ Վերին Արտաշատի միջնակարգ
դպրոց*

Երևան 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն	3
Մեթոդական միավորման կառուցվածքն ու գործառույթները դպրոցում	6
Ուսուցչի ներգրավվածությունը դպրոցի առարկայական մեթոդական միավորմանում.....	13
Եզրակացություններ	20
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	21

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսուցիչը պլանավորում և իրականացնում է սովորողների ուսուցումն ու դաստիարակությունը՝ հանրակրթության պետական և առարկայական չափորոշիչներին համապատասխան, ապահովում է կրթական ծրագրերի կատարումը, հանրակրթական առարկայական չափորոշիչներով ամրագրված գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների առնվազն պարտադիր նվազագույն պահանջների յուրացումը սովորողների կողմից՝ կիրառելով դասավանդման արդյունավետ մեթոդներ և ժամանակակից տեխնոլոգիաներ: Շատ հաճախ ուսուցիչը ստիպված է լինում ընդհատել դասի ընթացքը, որպեսզի պատասխանի սովորողի կողմնակի հարցին, բավարարի նրա հետաքրքրությունը: Ուրեմն կարիք կա, որ դասի ընթացքում ուսուցիչն անդրադառնա այնպիսի հարցերի ևս, որ շահագրգռի ու հետաքրքրի սովորողներին: Կարծում ենք, որ դասի ժամանակ ճիշտ ու կառուցողական իրավիճակների ստեղծումը կապված է ուսուցչի հմտության ու մասնագիտական պատրաստվածության հետ: Ուսուցչի համար զարգանալու, փորձի փոխանակման կարևոր աղբյուր է գործընկերների հետ համագործակցումը, որ երկուստեք օգնում է ուսուցիչներին զարգացնել իրենց մասնագիտական կարողունակությունները: Իսկ արհեստավարժ ու բանիմաց ուսուցիչը կարողանում է հետաքրքրել սովորողին, կառավարել դասն ու սովորողների վարքը:

Մեթոդական միավորումը հանրակրթական ուսումնական հաստատությունում ուսուցիչների մեթոդական աշխատանքը կազմակերպող, համակարգող գլխավոր օղակն է: Մեթոդական աշխատանքը դպրոցում մի մանկավարժական համակարգ է, որի հիմնական գործառույթը լավագույն փորձի փոխանակման, մեթոդամանկավարժական և ուսումնադաստիարակչական հարցերի, արտադասարանական միջոցառումների կազմակերպման և այլ ուսումնական հարցերի քննարկման մեջ է կայանում: Կարող ենք ասել, որ մեթոդական միավորումների գործունեությունը միտված է ուսումնադաստիարակչական գործընթացի արդյունավետ կազմակերպմանը՝ հիմք ընդունելով կրթության որակի բարելավման անհրաժեշտությունը:

Մեթոդական միավորումների անդամներ ուսումնական հաստատության ուսուցիչներն են, ովքեր իրենց աշխատանքն ուղղում են դեպի դպրոցի ու

սովորողների շահերը: Աշխատանքն այստեղ ուղղված է ուսուցիչների մասնագիտական որակների, մեթոդական գիտելիքների բարձրացմանը: Միավորման ներսում շատ կարևոր է յուրաքանչյուր ուսուցչի անհատական դերկատարումը:

Այսպիսով, մեթոդական միավորումներում կոլեկտիվ աշխատանքը ուսուցչի համար այն հարթակն է, ուր նա կարող է սովորել, սովորեցնել, ուսումնասիրել, հետազոտել՝ բարձրացնելով իր մասնագիտական որակները:

Հետազոտության թեմայի արդիականությունը: Թեմայի արդիականությունը պայմանավորված է ուսուցչի գործառույթների ու մանկավարժական որակների նոր պահանջներով, որը պայմանավորված է առարկայական նոր չափորոշիչներով, որին հասնելու համար իրենց դերն ունեն առարկայական մեթոդական միավորումները:

Հետազոտության նպատակը: Կարևորել մեթոդական աշխատանքը դպրոցում, ցույց տալ ուսուցիչների արդյունավետ համագործակցության դրական միտումները, այդ համագործակցության արդյունքում դասի արդյունավետության բարձրացումը:

Հետազոտության խնդիրը: Սահմանել մեթոդական միավորման՝ որպես խորհրդակցական մարմնի կառուցվածքն ու հիմնական գործառույթները դպրոցում՝ շեշտադրելով մեթոդական միավորումներ կազմելու անհրաժեշտությունը և դրանցում ներգրավված ուսուցիչների հնարավոր ձեռքբերումները, ուսուցիչների մանկավարժական փորձի փոխանակմամբ դասապրոցեսի արդյունավետության բարձրացումը:

Մեթոդական միավորման կառուցվածքն ու գործառնությունները դպրոցում

Ուսուցիչների մեթոդական աշխատանքի արդյունավետությունը կազմակերպող գլխավոր օղակը դպրոցում մեթոդմիավորումներն են: Կրթական նոր պահանջներով պայմանավորված՝ դպրոցում մանկավարժական գործունեության իրականացնելու համար պարտադիր պայման է դառնում, որ ուսուցիչը համապատասխան նոր մեթոդամանկավարժական գիտելիքներով համալրելի իր մասնագիտական գործունեությունը: Այս գործընթացում հաջողության հասնելու համար ուսուցչին օգնում է դպրոցում գործունեություն ծավալող մեթոդական միավորումները: Այստեղ շատ կարևոր է համագործակցությունը: Սկսնակ ուսուցչին պետք է սովորեցնել, թե ինչպես դասարանական կուռ կոլեկտիվ ստեղծել, ուսումնասիրել սովորողների անհատական առանձնահատկությունները, սկսնակին պետք է ուսուցանել ուսումնական ծրագրերը, դասագրքերը, ձեռնարկները, լրացուցիչ գրականությունը, սկզբնաղբյուրներն ուսումնասիրելու մեթոդիկական, թեմատիկ պլան, օրվա դասի պլան կազմելու տեխնիկան¹:

Ինչպես նշեցինք, հանրակրթական ուսումնական հաստատությունում մեթոդական աշխատանքի իրականացման ձևերից է մեթոդական միավորումների կազմակերպումը: Դրանք մոտ կամ հարակից առարկաներից կազմված առարկայական մասնախմբեր են, որոնք իրականացնում են հատուկ կանոնակարգված գործունեություն: Դպրոցում կրթական գործունեության արդյունավետ կազմակերպման նպատակով ձևավորվում են խորհրդակցական մարմիններ՝ մանկավարժական խորհուրդ, առարկայական մեթոդական միավորումներ, ծնողական, աշակերտական խորհուրդներ: Կարող են ձևավորվել նաև այլ խորհրդակցական (հոգաբարձուների, շրջանավարտների) մարմիններ²:

Մեթոդմիավորումների կազմման հարցում որոշում կայացնողը դպրոցի մանկավարժական խորհուրդն է: Մանկավարժական խորհուրդը խորհրդակցական մարմին է, որը կազմավորվում է մանկավարժական համակազմի օգոստոսյան առաջին նիստում: Մանկավարժական խորհուրդը ձևավորվում է տնօրենի հրամանով՝ մեկ ուսումնական տարի ժամկետով:

Ստացվում է, որ խորհրդի նիստում խորհրդակցական մարմնի անդամները քննարկում են մեթոդական միավորումների կազմման հարցն ու անհրաժեշտության դեպքում ընդունում այն: Աշակերտների թվով պայմանավորված՝ հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում ձևավորվում են առարկայական մեթոդական միավորումներ մոտ կամ հարակից առարկաներից: Առարկայական մեթոդական միավորումներն ստեղծվում են նույն առարկայի երեք և ավելի ուսուցիչների առկայության դեպքում: Մյուս դեպքերում կարող են ձևավորվել մեթոդական միավորումներ՝ հարակից առարկաների ուսուցիչներից: Դասվարների համար ստեղծվում է տարրական կրթության մեթոդական միավորում:

Առարկայական մեթոդական միավորումը ուսումնական հաստատության մեթոդամանկավարժական գործունեության հիմնական կառուցվածքային տարրն է, որն իրականացնում է ուսումնական, դաստիարակչական, մեթոդական և արտադասարանական աշխատանքների համակարգումը դպրոցում: Առարկայական մեթոդմիավորումների աշխատանքներում առանձնակի կարևորություն է տրվում նաև ուսուցիչների ինքնակրթության կազմակերպմանը:

Մանկավարժական վարպետության կատարելագործման նպատակով մեթոդմիավորումը կազմում է դասերին փոխադարձ այցելությունների պլան-գրաֆիկ: Ինչպես վերը նշել էինք՝ մեթոդմիավորման աշխատանքում մեծ նշանակություն ունի վարպետ ուսուցչի և սկսնակ մասնագետների միջնձավալվող գործունեությունը:

Մեթոդական միավորումների թիվը որոշվում է՝ ելնելով ուսումնական հաստատության կողմից հանձնարարված խնդիրների համալիր լուծման անհրաժեշտությունից և հաստատվում դպրոցի տնօրենի հրամանով: Մեթոդական միավորումները ստեղծվում, վերակազմակերպվում և լուծարվում են դպրոցի տնօրենի կողմից՝ ուսումնական աշխատանքների գծով տեղակալի առաջարկությամբ: Մեթոդական միավորումները անմիջականորեն ենթակա են ուսումնական աշխատանքների գծով փոխտնօրենին:

Այս մարմնի գործունեության հիմքում ընկած է սովորողների կրթությունն ու դաստիարակությունը, ինչպես նաև 7 դպրոցի կանոնադրությունը, օրենքով

սահմանված կարգով տնօրենի հրամաններն ու ցուցումները: Այնուամենայնիվ, իրողություն է, որ աշխատանքային գործունեության ընթացքում բացառված չեն մանկավարժական զանազան խնդիրները: Մանկավարժական իրավիճակների զգալի մասը խնդրահարույց է: Մանկավարժական խնդրի առաջ ենք կանգնում այն ժամանակ, երբ խնդրահարույց մանկավարժական իրավիճակը կարող է ունենալ լուծման մի քանի եղանակներ և անհրաժեշտ է գտնել այն եղանակը, որը տվյալ պարագայում կհանգեցնի խնդրի արդյունավետ լուծմանը:

Մանկավարժական խնդիրների առկայության դեպքում չի կարելի անմիջապես անցնել խնդրի լուծմանը. այն երկարատև և մի քանի փուլերից բաղկացած գործընթաց է: Առաջին հերթին անհրաժեշտ է վերլուծել բոլոր տվյալները: Մանկավարժական խնդրի լուծման առաջնային և կարևոր քայլը իրավիճակի վերլուծությունն ու խնդրի գիտակցումն է, թե որն է իրավիճակի առաջացման պատճառը, երբ ու ինչ պայմաններում է այն տեղի ունեցել, ինչպիսի բնութագիր ու փոխհարաբերություններ ունեն իրավիճակի հետ առնչություն ունեցող սովորողներն ու մանկավարժները, և այս ամենը ինչպիսի խնդրի առաջ է կանգնեցնում: Այս քայլը անտեսելու դեպքում անհնար է լիովին ուսումնասիրել ստեղծված խնդրահարույց իրավիճակը և հարցին ճիշտ լուծում տալ: Մանկավարժական խնդրի լուծման հաջորդ փուլը լուծման եղանակի ընտրությունն է, երբ մանկավարժը իր գիտելիքների պաշարից ու իր մանկավարժական փորձից ընտրում է տվյալ խնդրին համապատասխան լուծման եղանակը՝ ընդունված որոշումը վերլուծելով ու գնահատելով: Խնդրի լուծման եղանակի ընտրության համար մանկավարժը կարող է նախ զրուցել տվյալ աշակերտի, անհրաժեշտության դեպքում նրա ծնողների հետ, խորհրդակցել տվյալ երեխայի հետ աշխատող կամ էլ ավելի մեծ փորձ ունեցող այլ մանկավարժների հետ⁶:

Մեթոդական միավորումը, որպես դպրոցի կառուցվածքային միավոր, ստեղծվում է ուսումնական հաստատության հետևյալ խնդիրները լուծելու համար.

- ուսուցիչների մասնագիտական որակների զարգացում,

- կրթության վերաբերյալ նորմատիվային և մեթոդական փաստաթղթերի ուսումնասիրություն,
- ուսումնական պլանների, թեմատիկ պլանների պատրաստում,
- տարբեր տեսակի դասերի անցկացման մեթոդաբանության կատարելագործում և դրանց կրթական, մեթոդական և նյութատեխնիկական աջակցություն,
- մանկավարժական փորձերի, փոխադարձ դասալսումների անցկացում, արդյունքների քննարկում, վերջնարդյունքների ամփոփում հաշվետվությունների տեսքով,
- հեղինակային ծրագրերի, մեթոդների վերլուծություն,
- ավարտական դասարանների բանավոր քննությունների համարնախատեսված հարցաշարերի, թեստային աշխատանքների համալիր քննարկում, պատրաստում,
- ատեստավորման նյութերի համակարգում,
- կոնկրետ թեմայով բաց դասերի կազմակերպում՝ առարկայի բարդ թեմաների մեթոդաբանական զարգացումներին ծանոթանալու նպատակով,
- առաջադեմ մանկավարժական փորձի ուսումնասիրություն և ընդհանրացում;
- բարձր մասնագիտական մակարդակով ուսումնական, մեթոդական և փորձարարական աշխատանքի կազմակերպում և անցկացում մեկ կամ մի քանի հարակից առարկաներից,
- թեմայի վերաբերյալ մեթոդական զարգացումներին ծանոթացում, առարկայի դասավանդման մեթոդների վերլուծություն,
- սահմանված կարգով փորձարկվող դասագրքերի փորձաքննության կազմակերպում,
- ուսումնական պլանով սահմանված դասաժամերի նախնական բաշխում և առաջարկի ներկայացում դպրոցի տնօրենին,
- սովորողների ուսումնական առաջադիմության ընթացիկ և ամփոփիչ (կիսամյակային և տարեկան) գրավոր աշխատանքների արդյունքների քննարկում:

Ստացվում է, որ մեթոդական միավորումների աշխատանքը բազմաբնույթ է: Այն միտված է ուսուցչի մասնագիտական որակների բարձրացմանը՝ խրախուսելով կոլեկտիվում աշխատելու և համագործակցելու վերջինիս ցանկությունը:

Առարկայական մեթոդական միավորման բոլոր անդամներն ունեն հավասար իրավունքներ ու պարտականություններ: Իրենց կատարած աշխատանքով վերջիններս հաշվետու են մեթոդական միավորման նախագահին, ով ի պաշտոնե համակարգում է միավորման աշխատանքները՝ դրանք ամփոփելով միավորման նիստերի ժամանակ: Առարկայական մեթոդական միավորումների նիստերը գումարվում են առնվազն յուրաքանչյուր ամիսը մեկ անգամ: Մահմանված կարգով նիստերն արձանագրվում են:

Կրթության առաջին՝ տարրական օղանը, որպես կանոն կազմում է իր առարկայական մեթոդական միավորումը. դասվարների համար ստեղծվում է տարրական կրթության մեթոդական միավորում: Միջին և ավագ դպրոցների ուսուցչական կազմն ընդգրկվում է այլ առարկայական ստորաբաժանումներում: Առարկայական մեթոդական միավորման նիստերի ընթացքում նախագահը, ով վարում է նիստը, ծանոթացնում է նախօրոք կազմված օրակարգին, որի հաստատման դեպքում, նիստի ընթացքն արձանագրվում է: Նիստում քննարկված յուրաքանչյուր հարցի վերաբերյալ ընդունվում են որոշումներ, որոնք տեղ են գտնում արձանագրության մեջ: Դպրոցի առարկայական մեթոդական միավորումները կարող են անցկացնել նաև ինտեգրված քննարկումներ մի քանի օրակներով: Նիստի ընթացքում կարող են քննարկվել հետևյալ հարցերը.

- ✓ քննարկվում է հանրակրթական առարկայական չափորոշիչներին համապատասխան ուսումնական ծրագրերի, ուսումնական պլանների նախագծերը, նոր փորձարկվող դասագրքերը, մեթոդական ձեռնարկները և դրանց քննարկումների վերաբերյալ ուսուցիչներին (դասվարներին) տալիս երաշխավորություններ,
- ✓ քննարկվում է կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող սովորողի անհատական ուսուցման պլանը,
- ✓ քննարկվում է դպրոցում նախատեսվող ուսումնադաստիարակչական միջոցառումների, պետական և այլ նշանակության տոների կազմակերպման ու անցկացման, հիշատակի օրերի, ոգեկոչման արարողությունների կազմակերպման ու անցկացման հարցը,
- ✓ քննարկվում է դպրոցում նախատեսվող մրցույթների, վիկտորինաների,

ընթերցումների կազմակերպման ու իրականացման հարցը,

- ✓ դպրոցում այս կամ այն առարկայի միամսյակ հայտարարելու հարցը,
- ✓ քննարկվում է սկսնակ ուսուցիչներին մեթոդամանկավարժական ուղղորդում տալու և փորձի փոխանակումն արդյունավետ իրականացնելու հարցը,
- ✓ այլ հարցեր:

Մեթոդական միավորման աշխատանքները ղեկավարում է դպրոցի տնօրենի կողմից առաջարկված և մանկավարժական խորհրդի հավանությանն արժանացած ամենափորձառու ուսուցիչներից մեկը, ով աչքի է ընկնում նաև իր մարդկային որակներով, կառավարման փորձով ու մասնագիտական ու մեթոդամանկավարժական գիտելիքներով: Մեթոդական միավորման աշխատանքներն իրականացվում են ընթացիկ ուսումնական տարվա աշխատանքային պլանին համապատասխան, պլանը կազմում է մեթոդմիավորման ղեկավարը, քննարկվում մեթոդմիավորման նիստում՝ նախօրոք համաձայնեցնելով մեթոդական գծով փոխտնօրենի հետ:

Մեթոդական միավորումների գործունեության նկատմամբ հսկողությունն իրականացնում են դպրոցի տնօրենը և ուսումնական գծով տնօրենի տեղակար: Առարկայական մեթոդական միավորումներն իրենց կատարած մատենավարական աշխատանքներով հաշվետու են ուսումնական գծով փոխտնօրենին: Այդպիսի փաստաթղթերից են.

- ✓ մեթոդական միավորման տարեկան աշխատանքային պլան,
- ✓ մեթոդական միավորման նիստերի արձանագրություններ,
- ✓ անցած ուսումնական տարվա աշխատանքի վերլուծություն,
- ✓ առարկայական մեթոդական միավորման անդամների կատարած մեթոդական, ուսումնադաստիարակչական հետազոտություններ,
- ✓ տեղեկատվություն ուսուցիչների ինքնակրթության մասին,
- ✓ փոխադարձ դասալսումների արձանագրություններ,
- ✓ իրականացված հանդիպումների, կոնֆերանսների, սեմինարների, կլոր սեղանների, հաշվետվություններ,
- ✓ ատեստավորում անցած ուսուցիչների հավաստագրեր,
- ✓ իրականացրած արտադպրոցական միջոցառումների հաշվետվություններ ու

պլաններ:

Բոլոր մեթոդական միավորումներն իրականացնում են առարկայի վերաբերյալ ժամանակակից ուսուցման հայեցակարգերի ուսումնասիրություններ, վերահսկում դասավանդման արդյունավետությունը՝ օգտագործելով այլընտրանքային միջոցներ, գործիքներ ու դասագրքեր: Եթե մեթոդական աշխատանքը դպրոցում լավ է կազմակերպված, ապա հնարավոր կլինի ընդգծված կերպով բարձրացնել ուսումնադաստիարակչական գործընթացի որակը: Այս պարագայում ստացվում է , որ ուսուցիչների համագործակցությունը կարելի է համարել գերազանց:

Մանկավարժական այս օղակի գործունեության հենքում մանկավարժական որակների բարձրացումն է, որն ուղղակի կերպով պայմանավորում է ուսումնական գործընթացում կրթական չափորոշչով սահմանված վերջնարդյունքների ի կատար ածումը:

Ուսուցչի ներգրավածությունը դպրոցի առարկայական մեթոդական միավորումներում

Ուսուցչի համար գործընկերների հետ համագործակցությունը խիստ կարևոր նշանակություն ունի: Օրինակելի փորձը, որը սկսնակ ուսուցիչը կարող է վերցնել ավագ ու փորձառու գործընկերներից, մեծապես նպաստում է, որպեսզի ուսուցիչն արդեն գործնականում պատկերացում կազմի այս կամ այն խնդրո առարկայի վերաբերյալ: Ուստի սովորել սովորեցնելով բանաձևն այստեղ լայն կիրառելի է:

Ուսումնական գործընթացը համակարգվում է, քանի որ մի նպատակի իրագործման համար աշխատում է մանկավարժների ամբողջ մի թիվ, բացառվում է ցանկացած անհատական շահ, բոլորը գործում են՝ նպատակ ունենալով համակարգել ուսումնադաստիարակչական գործընթացն ու բարձրացնել կրթության առաջնային շահակիցների՝ սովորողների կրթության որակը: Վերջին շրջանում ավելի ու ավելի հաճախ են հնչում արտահայտություններ՝ կյանքի որակ, կրթության որակ, սոցիալական հաջողություն: Կրթության որակի բարելավումը ՀՀ կրթութական համակարգի արդիականացման հիմնական խնդիրներից է: Իհարկե, առանց նորարարական տեխնոլոգիաների, ժամանակակից ուսումնական միջոցների ներդրման, ուսուցչի մասնագիտական որակների բարձրացման, առաջադեմ մանկավարժական փորձի բացահայտման և տարածման դրան հնարավոր չէ հասնել, ինչպես անհնար է հասնել առանց յուրաքանչյուր ուսուցչի պրոֆեսիոնալիզմի բարձրացման: Ուստի, կարող ենք հստակ նշել, որ առարկայական մեթոդական միավորումների գործառույթը դպրոցում ուղղված է հենց այդ նպատակին:

Կարող ենք վստահաբար արձանագրել, որ դպրոցի գործունեության դրական արդյունքները ուղիղ համեմատական են յուրաքանչյուր աշակերտի անհատական հաջողություններին, կրթական նվաճումներին, ուստի յուրաքանչյուր ուսուցիչ պետք է մեծ ուշադրություն դարձնի իր անձի ինքնակատարելագործմանը, ինքնակրթությանը, դասերին պատրաստ ներկայանալուն և արտադասարանական գործունեությանը: Որքան մեծ է ուսուցչի պատասխանատվության զգացումը, կատարելագործվելու,

որպես նորորոր հանդես գալու ցանկությունը, այդքան բարձր է կրթության որակը:

Այս առումով անգնահատելի է մեթոդական միավորումների աշխատանքը դպրոցում: Այստեղ իրականացված բազմաբովանդակ գործառույթները օգնում են ուսուցչին կենտրոնացնել իր ողջ մարդկային ներուժը, աշխատանքին մոտենալ ստեղծագործաբար, գնալ նոր ու հետաքրքիր գաղափարների որոնման ճանապարհով, ինչի արդյունքում աշխատանքը դառնում է համակարգված ու արդյունավետ: Ուսումնական գործընթացը համակարգվում է, քանի որ մի նպատակի իրագործման համար աշխատում է մանկավարժների ամբողջ մի թիմ, բացառվում է ցանկացած անհատական շահ, բոլորը գործում են՝ նպատակ ունենալով համակարգել ուսումնադաստիարակչական գործընթացն ու բարձրացնել կրթության առաջնային շահակիցների՝ սովորողների կրթության որակը:

Կրթության որակ հասկացությունը սերտորեն առնչվում է կրթության մատչելիությանը և, չնայած սրանք երկու տարբեր հասկացություններ են, այնուամենայնիվ փոխլրացնում են միմյանց: Եթե կրթության որակը հնարավոր չէ առանց կրթության մատչելիության, ապա մատչելիությունը իմաստագրվում է առանց համապատասխան կրթական որակի ապահովման: Որակյալ կրթությունը միտված է ապագային և ենթադրում է ոչ միայն նախկինում առկա գիտելիքների ուսուցանում և յուրացում, այլև նոր գիտելիքների ստեղծում անհատապես կամ կոլեկտիվ եղանակով: Գիտելիքաստեղծ գործունեությունը որակյալ կրթության հիմքերից է, որը կարող է բերել գիտելիքահեն տնտեսության, ժողովրդավարական հասարակարգի զարգացման, կյանքի զարգացման նոր ուղիների ու մոդելների ստեղծման ու զարգացման⁸: Ստացվում է, որ կրթության որակ ու մատչելիություն հասկացությունները խիստ համադրելի են, ուստի մեթոդական միավորման անդամ ուսուցիչները ևս պետք է իրենց գործունեության հիմքում դնեն մատչելիությունն ու հասանելիությունը:

Մեթոդական միավորումներն իրենց աշխատանքը պլանավորելիս պետք է հաշվի առնեն կրթության առաջնային շահակիցների՝ սովորողների շահերը: Ստացվում է, որ սովորողը նույնպես որոշակի կերպով, թեկուզ անուղղակի մասնակցում են կրթական համակարգի այս կամ այն օղակի աշխատանքներին: Սովորողների մասնակցությունը կրթական գործընթացին ենթադրում է, որ նրանք պետք է դառնան այդ գործընթացի գործընկերային կողմ՝ իրենց դերերով, պատասխանատվությամբ ու իրավասության շրջանակով: Այս սկզբունքի համաձայն սովորողի ու ուսուցչի միջև պետք է գործի համագործակցություն, վստահություն, և հարգանք, քանի որ կրթողները իրենց ևս սովորողներ են և սովորողը կարող էաղբյուր հանդիսանալ կրթողի համար նոր գիտելիքների ձեռքբերման համար⁹:

Աջակցող կրթական միջավայրը կրթական գործընթացի կարևորագույն կողմերից է, որտեղ պետք է գերիշխի փոխադարձ վստահության մթնոլորտը, հարգանքը, ինչն իր հերթին խթան է հանդիսանում ստեղծագործականության և ինքնուրույնության համար: Այն իր հերթին կարևորում է կոլեկտիվ ուսուցումը և ամրապնդում սովորողների միջև հարաբերությունները: Այս տեսանկյունից կարող ենք նկատել, որ սկսնակ ուսուցչին մեթոդական միավորման ներսում ևս կարող ենք

դիտարկել որպես «սովորող», ուստի գործընկերների կողմից պետք է ստեղծվի փոխօգնության, աջակցման միջավայր, այլ խոսքով՝ մեթոդական միավորման նախագահն ու փորձառու անդամները պետք է առաջնորդվեն ժողովրդավարական և ոչ-խտրական սկզբունքներով՝ հարգելով բազմազանությունն ու հանդուրժողականությունը:

Եթե փորձենք վերլուծել ուսուցչի անհատական աշխատանքն ու ֆունկցիոնալ պարտականությունները մեթոդական միավորման ներսում, ապա պարզ է դառնում, որ ուսուցիչների զբաղվածությունն ավելանում է աննշան չափով: Այն գործառույթները, որոնք ուսուցիչն իրականացնում է միավորման ներսում, բացառապես նպաստում են վերջինիս մանկավարժական հմտությունների ձեռքբերմանն ու արդյունավետ գործունեություն իրականացնելուն: Ուսուցչի մասնակցությունը մեթոդական միավորմանը նպաստում է մասնագիտական վարպետության, մեթոդական կուլտուրայի, ստեղծագործական ներուժի բարձրացմանը: Մեթոդական աշխատանքների իրականացման հիմնական ձևերից են.

- դասախոսություն, սեմինար, գործնական սեմինար;
- ստեղծագործական բանավեճ;
- հյուրասրահ, կոլեկտիվ ստեղծագործ աշխատանքի ժամ;
- գործնական խաղեր, իրավիճակային ուսուցում, դերային խաղեր;
- մեթոդական մրցույթներ, մեթոդական գաղափարների տոնավաճառ, մեթոդական վարպետության դասեր:

Ձևաչափի ընտրության առումով ոչ մի սահմանափակում չկա: Յուրաքանչյուր մեթոդական միավորման անդամ կարող է հանդես գալ իր առաջարկով՝ բերելով իր նորարարական միտքը: Մեթոդական միավորման անդամները կարող են ստանալ հատուկ հանձնարարություններ, որոնց արդյունքները կքննարկվեն նիստերի ժամանակ: Նմանօրինակ հանձնարարություններից են.

- դասի մոդելավորում՝ որոշակի մեթոդների կիրառմամբ;
- տրված թեմայով դասերի մշակումներ
- որոշակի թեմայով հետազոտություններ կատարելու ծրագրերի մշակում;
- ըստ որոշակի թեմայի, պրոբլեմի գրականության ընտրություն;
- ստուգիչ նյութերի, թեստերի կազմում;

- հուշագրերի, դիդակտիկ նյութերի կազմում, պատրաստում;
- առարկայական, արտադասարանական միջոցառումների մշակում և իրականացում;
- այցելություններ դասերի, արտադասարանական միջոցառումների՝ վերլուծություններով;
- տրված թեմայի, խնդրի վերաբերյալ սեփական փորձի ներկայացում;
- աշխատանք՝ ինքնակրթության համար ընտրված թեմայի շուրջ;
- որոշակի պրոբլեմի շուրջ զեկուցման նախապատրաստում;
- ուսումնասիրած թեմայի, խնդրի շուրջ շնորհանդեսի նախապատրաստում;

□ սեփական հետազոտությունների շրջանակում ձեռքբերումների ներկայացում:

Առարկայական մեթոդիավորումների աշխատանքներում առանձնակի կարևորություն է տրվում նաև ուսուցիչների ինքնակրթության կազմակերպմանը: Մեթոդիավորման աշխատանքն անհրաժեշտ է կառուցել ընդհանուր մանկավարժական խնդիրների շուրջ, որն այդ պահին ծառայել է դպրոցի առջև: Ընդհանուր թեմայի քննարկման ընթացքում մեթոդիավորման նիստերում ցանկալի է կոնկրետացնել այն: Թեմայի որոշումից հետո անհրաժեշտ է նշել դրա գործնական ելքի ձևը. ելույթներ սեմինարներում, բաց դասի ընթացքում աշխատանքի փորձի ներկայացում և այլն: Մեթոդական աշխատանքի ժամանակակիցակարգակի ապահովման համար կրթական հաստատությունում կարևոր է կազմակերպել աշխատանք՝ ուսուցիչներին նորմատիվ փաստաթղթերի, մեթոդական և առարկայական նոր գրականության ծանոթացման ուղղությամբ:

Մանկավարժական վարպետության կատարելագործման նպատակով մեթոդիավորումը կազմում է դասերին փոխադարձ այցելությունների պլան-գրաֆիկ: Ինչպես վերը նշել էինք՝ մեթոդիավորման աշխատանքում մեծ նշանակություն ունի վարպետ ուսուցչի և սկսնակ մասնագետների միջև ծավալվող գործունեությունը: Ժամանակակից ընկալմամբ, կրթությունը որպես մարդու՝ աշխարհի և շրջապատող մարդկանց միջև տեղեկատվական փոխազդեցություն, ինքնին ակնհայտ է դարձնում շարունակելիության անհրաժեշտությունը կյանքի բոլոր փուլերում : Այս իմաստով էլ կարևորվում է կրթության դերը տարիքային բոլոր խմբերի ներկայացուցիչների, հատկապես, մեծահասակների համար, որոնց պարագայում կարևորվում է ճկուն

վարքագծի դրսևորումը, սեփական ներքին աշխարհի գնահատումը և վերափոխումը՝ արտաքին գործունեւրին համարժեք, հեշտ սոցիալականացումը՝ մասնագիտական, կենցաղային, սոցիալական առումներով և այլն¹⁰: Այսպիսով, կարող ենք ասել, որ անկախ տարիքից՝ մարդը կարող է համարվել կրթության սուբյեկտ ու շարունակել սովորել ողջ կյանքի ընթացքում: Այս առումով անչափ կարևոր է յուրաքանչյուր ուսուցչի մասնագիտական որակները, որոնք է կարող են նպաստել գործընկերների հետ առողջ համագործակցության հաստատմանը: Իսկ ի՞նչ են իրենցից ենթադրում այդ որակները:

Ուսուցչի մասնագիտական որակներից են՝

- հանդուրժողականությունը, սեփական աշխատանքը ծրագրելու և կազմակերպելու, ուսուցման գործընթացն արդյունավետ իրականացնելու, մասնավորապես ավանդական և ժամանակակից մեթոդները զուգորդված օգտագործելու, անվտանգ ուսումնական, հոգեբանական և դաստիարակող միջավայր ստեղծելու կարողություն,
- նորը զգալու և ընկալելու կարողություն, գենդերային անկողմնակալություն;
- քննադատական մտածելակերպ, սեփական գործունեությունը մշտապես վերլուծելու, վերանայելու, ճշգրտելու և կատարելագործելու ցանկություն և կարողություն,
- սովորողի իրավունքների պաշտպանի, երեխային համաձևավորողի, ուսումնադաստիարակչական գործընթացը երեխայի համար հեշտացնողի դերերը մասնագիտական բարձր որակով կատարելու ցանկություն և կարողություն,
- դպրոցի, դասարանի և նրանում կատարվող բոլոր իրադարձությունների և փոփոխությունների մասնակիցը լինելու պատրաստակամություն¹¹:

Այսպիսով, կարծում ենք, որ մեթոդական միավորումների աշխատանքը դպրոցում մեծապես նպաստում է կրթության որակի բարձրացմանը և կառուցվում է յուրաքանչյուր անդամի աշխատանքի հիման վրա: Հմուտված ենք, որ աշխատանքը մեծապես կօժանդակի մեզ մանկավարժական գործընթացում մեր աշխատանքն

արդյունավետ կազմակերպելու համար և նորանոր գիտելիքներ ձեռք բերելու առումով:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Նորանոր տեխնոլոգիաների դարաշրջանում կրթության որակի բարելավման գործում կարևոր է մանկավարժական փորձի փոխանակումն ու ուսուցիչների մասնագիտական կարողությունների զարգացումը: Ժամանակակից կրթությունն ուղղված է սովորողների մտածողության, մասնագիտական նախաձեռնողականության, ինքնուրույնության զարգացմանը, ինչը շատ կարևոր է նոր աշխարհում: Ուստի դպրոցի համար կարևոր է կարողունակ ուսուցիչ ունենալը, ով արագ հարմարվում է փոփոխություններին, կրեատիվ է, կողմնորոշվող, անընդհատ թարմացնում և ավելացնում է իր մասնագիտական գիտելիքները: Վերահաստատենք մեր այն պնդումը, որ առարկայական մեթոդական միավորումներում համակարգված աշխատանքի արդյունքում ուսուցիչը կարող է ունենալ մեծ նվաճումներ, քանի որ միասնական աշխատանքն ուղղված է բոլորի հաղթանակներին, այն է՝ ունենալ բարձր ու նոր որակի ուսումնական գործընթաց:

Կոլեկտիվ մոտեցումը հնարավոր հիմնախնդիրներին հնարավորություն է տալիս ուսուցչին ավելի մոտիվացվել, ուսումնասիրել ոլորտում առկա խնդիրներն ու նորությունները, կիսվել սեփական փորձով, սովորել ու սովորեցնել՝ նպատակ ունենալով ապահովել արդի կրթական համակարգի սահմանած պահանջներն ուսուցչից: Այս պարագայում ամեն բան հենց ուսուցչից է կախված: Եթե կա մոտիվացիա, լավն արարելու, առաջ գնալու ձգտում, ապա տեխնոլոգիապես հագեցած այս ժամանակաշրջանում հնարավոր է գտնել ուղիներ ոլորտում հաղթանակների հասնելու համար:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=114876> ՀՀ Կառավարության որոշում:
2. <http://ipp.am/wp-content/uploads/2018/01/Reserch-on-Quality-of-education01.08.2017.pdf> Կրթության որակի ընկալումները հանրակրթական համակարգում:
3. [http://www.zangak.am/pdf/mankavarj-2012\(3-4\).pdf](http://www.zangak.am/pdf/mankavarj-2012(3-4).pdf) Ա. Թովուզյան, «Մանկավարժական միտք» հանդես, 2012, «Ժամանակակից ուսուցչին ներկայացվող պահանջները»:
4. <https://aspu.am/website/images/journal/ed211aa6.pdf> Գ. Ն. Հարությունյան, Գիտական տեղեկագիր, «Մանկավարժական խնդիրները, դրանց լուծման ուղիները տարրական դպրոցում»:
5. <http://ijevanlib.ysu.am/wp-content/uploads/2017/12/mankavarjutyun.pdf> Յու. Ամիրջանյան, Ա. Սահակյան, «Մանկավարժություն», Երևան, 2005:
6. ՆԺԿ վերապատրաստող կազմակերպության դասընթացի նյութեր:

